

**FÖRVALTNINGSRÄTTEN
I UPPSALA**

DOM
2020-02-28
Meddelad i Uppsala

Mål nr
7957-18

Enhet 2

KLAGANDE
Margareta Olin, [redacted]
[redacted]

**ÖSTERÅKERS KOMMUN
KOMMUNSTYRELSEN**
2020-02-28
D.nr:
KS 2018/0387-108 (10)

MOTPART
Österåkers kommun
184 86 Åkersberga

ÖVERKLAGAT BESLUT

Kommunfullmäktige i Österåkers kommuns beslut den 19 november 2018,
§ 8:5, samt den 10 december 2018, § 9:7.

SAKEN

Laglighetsprövning enligt kommunallagen (1991:900)

FÖRVALTNINGSRÄTTENS AVGÖRANDE

Förvaltningsrätten avslår överklagandet.

Dok.Id 309769

Postadress
Box 1853
751 48 Uppsala

Besöksadress
Smedsgränd 22

Telefon
018-431 63 00
E-post: forvaltningsratteni uppsala@dom.se
www.forvaltningsratteni uppsala.domstol.se

Telefax

Expeditionstid
måndag-fredag
08:00-16:00

BAKGRUND OCH YRKANDEN

Kommunfullmäktige i Österåkers kommun (kommunen) beslutade den 19 november 2018 att anta en ny politisk organisation för Österåkers kommun för mandatperioden 2019 – 2022, innebärande att med angivande av mandattid, inrätta bl.a. en val- och demokratinämnd, anta ledamöter, ordförande samt arvode för val- och demokratinämnden och uppdra åt kommunstyrelsen att fördela ramarna mellan berörda nämnder enligt den nya nämndorganisationen som ska redovisas för kommunfullmäktige den 10 december 2017.

Kommunen beslutade den 10 december 2018 att anta reglemente för bl.a. kommunstyrelsen och övriga nämnder för mandatperioden 2019 – 2022 i enlighet med tjänsteutlåtande jämte bilaga med undantag för reglementet rörande val- och demokratinämnden i den del som avser ersättare.

Margareta Olin överklagar kommunens beslut och anför, inom överklagandetiden, i huvudsak att hon vill att förvaltningsrätten belyser ”den något oklara frågan om en valnämnd ska vara en självständig nämnd som faller under valmyndighetens regelverk eller om det är möjligt att slå samman valnämndens arbete med andra frågor som kan påverka valnämndens arbete”.

Kommunen bestrider överklagandet och hemställer att överklagandet ska avslås.

SKÄLEN FÖR AVGÖRANDET

Överklagat beslut

Margareta Olin har i sitt överklagande som inkom till Förvaltningsrätten i Stockholm den 19 december 2018 anført besvär över kommunens beslut att

inrätta en val- och demokratinämnd i Österåkers kommun. Hon har i överklagandeskriften hänvisat till kommunens beslut den 19 november 2018, § 8:5 (*novemberbeslutet*) och anfört att det vid tillfället för inrättandet av nämnden inte fanns uppgifter om nämndens verksamhetsområde.

I samma skrift hänvisar Margareta Olin även till kommunens beslut den 10 december 2018, § 9:7 (*decemberbeslutet*) där reglementet för nämnden beslutades. I skriften ifrågasätter hon lagligheten med att slå samman valnämnden med andra frågor som kan påverka valnämndens arbete. Hon bifogar det nya reglementet till val- och demokratinämnden.

Kommunens inställning är att beslutet från den 10 december 2018 inte är överklagat eftersom Margareta Olin rubricerat överklagandet ”prövning av kommunfullmäktiges beslut om inrättande av val- och demokratinämnd i Österåkers kommun”.

Förvaltningsrätten konstaterar att överklagandefristen för novemberbeslutet var mellan den 29 november 2018 och den 21 december 2018 samt att decemberbeslutet justerades den 18 december 2018 och att tillkännagivandet genom anslag var mellan den 18 december 2018 och den 9 januari 2019. Margareta Olins överklagande inkom till Förvaltningsrätten i Stockholm den 19 december 2018. Detta innebär att Margareta Olins överklagan inkom till förvaltningsrätten inom överklagandefristen för både novemberbeslutet och decemberbeslutet.

Ett överklagande är enligt förvaltningsrättens mening inte begränsat till rubriceringen av själva överklagandet. Ledning för vilket eller vilka beslut som överklagats ska i huvudsak avgöras i enlighet med hur klaganden har formulerat yrkandet och omständigheterna i överklagandet när det, som i det aktuella målet, föreligger flera beslut inom ramen för överklagandefristen. Margareta Olin yrkar att förvaltningsrätten ska belysa den något oklara

frågan om en valnämnd ska vara en självständig nämnd som faller under valmyndighetens regelverk eller om det är möjligt att slå samman valnämndens arbete med andra frågor som kan påverka valnämndens arbete. Förvaltningsrätten anser att detta bör förstås på så sätt att Margareta Olin överklagar inrättandet av en val- och demokratinämnd samt nämndens arbetsuppgifter, det vill säga reglementet. Förvaltningsrättens prövning avser därmed både novemberbeslutet och decemberbeslutet.

Förutsättningar för förvaltningsrättens prövning

Det överklagade beslutet kan endast överklagas som laglighetsprövning enligt 13 kap. kommunallagen. I mål om laglighetsprövning ankommer det inte på förvaltningsrätten att pröva beslutets skälighet eller lämplighet. Enligt 13 kap. 8 § kommunallagen ska ett överklagat beslut upphävas om det inte har kommit till på ett lagligt sätt, om beslutet rör något som inte är en angelägenhet för kommunen, om det organ som har fattat beslutet inte har haft rätt att göra det, eller om beslutet annars strider mot lag eller annan författning. Domstolen får inte ersätta det överklagade beslutet med något annat beslut.

Vid prövningen av överklagandet får domstolen enligt 13 kap. 7 § kommunallagen inte beakta andra omständigheter än sådana som klaganden har hänvisat till före överklagandetidens utgång. Vad Margareta Olin har anfört avseende val- och demokratinämndens budget kan utifrån detta inte beaktas.

Frågorna i målet

Förvaltningsrätten har att pröva dels om inrättandet av en val- och demokratinämnd strider mot lag eller annan författning, dels om val- och demokratinämndens verksamhet, så som den uttrycks i det beslutade reglementet, strider mot lag eller annan författning.

Inrättande av en val- och demokratinämnd

Margareta Olin har i sin överklagandeskrift anfört besvär över inrättandet av en val- och demokratinämnd. Kommunen har i denna del anfört att överklagandet hänför sig till en semantisk fråga, det vill säga rör nämndens namn. Kommunen har bl.a. hänvisat till kommunens självbestämmanderätt.

I varje kommun ska det finnas en beslutande församling, kommunfullmäktige, som ska tillsätta en kommunstyrelse (3 kap. 1 och 3 §§ KL). Kommunfullmäktige ska också tillsätta de nämnder som utöver kommunstyrelsen behövs för att fullgöra kommunens uppgifter enligt särskilda författningar och för verksamheten i övrigt (3 kap. 4 § KL). I 3 kap. 3 § vallagen (2005:837) framgår att det i varje kommun ska finnas en valnämnd, som är lokal valmyndighet med ansvar i kommunen för frågor om val.

Enligt förvaltningsrättens mening ger lagstiftningen inte stöd för att den lokala valmyndigheten måste betecknas som just "valnämnd". Något uttryckligt förbud i förarbetena mot att döpa valnämnden till något annat finns inte heller (jfr bl.a. prop. 2004/05:163). Förvaltningsrätten bedömer att fullmäktiges beslut om att inrätta en val- och demokratinämnd inte strider mot lag eller annan författning.

Nämndens arbetsuppgifter

Som ovan har redovisats ska kommunfullmäktige tillsätta de nämnder som behövs för att fullgöra kommunens uppgifter enligt särskilda författningar och för verksamheten i övrigt. Nämnderna beslutar i frågor som rör förvaltningen och i frågor som de enligt lag eller annan författning ska handha samt i frågor som av fullmäktige har delegerats till dem (6 kap. 3 § KL). Nämnderna ska bl.a. var och en inom sitt område se till att verksamheten bedrivs i enlighet med de mål och riktlinjer som fullmäktige har bestämt samt de föreskrifter som gäller för verksamheten (6 kap. 6 § KL). I kommunal-

lagen anges en begränsning för nämnderna genom att de inte får bestämma om rättigheter och skyldigheter för kommunen i ärenden där nämnden företräder kommunen som part och inte heller utöva i lag eller annan författning föreskriven tillsyn över sådan verksamhet som nämnden själv bedriver (6 kap. 7 § KL). Förvaltningsrätten konstaterar att kommunfullmäktige, enligt det kommunala självstyret, beslutar vilka nämnder som ska finnas i en kommun och vilka uppgifter de olika nämnderna ska ha för att uppfylla lagstiftningens krav samt de uppgifter som behövs för verksamheten. Kommunallagen uppställer därmed inte något hinder för fullmäktige att besluta att en valnämnd även kan ha andra uppgifter, så länge nämnden inte utövar tillsyn över en verksamhet den själv bedriver.

Margareta Olin har i sitt överklagande ifrågasatt om det är möjligt att slå samman valnämnden med andra frågor som kan påverka valnämndens arbete. Kommunen har i denna del förtydligat att Val- och demokratinämndens reglemente närmast får anses vara en kodifiering av nämndens ansvarsområden enligt gällande lagkrav.

I förarbetena (prop. 2004/05:163 s. 104) till vallagen framgår, angående vad en valnämnd inte bör utöva för verksamhet, att en valnämnd aldrig får riskera att bli försatt i en situation där väljarna kan få uppfattningen att nämnden har gjort ett politiskt ställningstagande eller på annat sätt försöker påverka väljarna i deras val. En valnämnd bör därför inte agera genom t.ex. utbildnings- och folkbildningsverksamhet i demokratifrågor utöver den utbildning som sker av valfunktionärer. Dock anses det inte utesluta att en valmyndighet har en viktig funktion när det gäller att sakligt och opartiskt informera väljarna om hur den representativa demokratin och de allmänna valen fungerar. Det kan också handla om att beskriva och förklara de administrativa rutinerna kring valen, t.ex. personvalen. I och med att det samlade ansvaret för genomförande av val lagts på kommunerna har de en viktig funktion att fylla på detta område.

Av Val- och demokratinämndens reglemente framgår bl.a. att nämnden ska "sträva efter att utveckla den kommunala demokratin, med särskilt inriktning mot unga" (3 §) samt att nämnden ska "på lämpligt sätt informera allmänheten om sin verksamhet" (6 §).

Som ovan har redovisats i vallagens förarbeten får en valnämnd inte bedriva sådan verksamhet som riskerar att påverka väljarnas uppfattning om valnämnden som opartisk och saklig. Detta innebär att Val- och demokratinämndens verksamhet i form av folkbildningsinsatser enbart får sträcka sig till utbildning inom ramen för de aktuella valen och inte avse generella demokratifrågor. Häri noterar förvaltningsrätten den något oklara formuleringen i 3 § i reglementet, beaktat formuleringen i 6 § i detsamma (se särskilt prop. 2001/02:80 s. 42). Förvaltningsrätten anser emellertid inte att formuleringen som sådan ger någon tydlig antydning om att Val- och demokratinämndens arbetsuppgifter inte skulle vara förenliga med vallagens krav på saklighet och opartiskhet. Förvaltningsrättens bedömning är därför att Val- och demokratinämndens reglemente inte strider mot lag eller annan författning. Vad Margareta Olin har anfört i övrigt föranleder ingen annan bedömning. Överklagandet ska därför avslås.

HUR MAN ÖVERKLAGAR, se bilaga (FR-03).

Karin Tomczak
förvaltningsrättsfiskal

I avgörandet har också de särskilda ledamöterna Inger Modig Lind och Roland Haglund deltagit.

Hur man överklagar

FR-03

Vill du att beslutet ska ändras i någon del kan du överklaga. Här får du veta hur det går till.

Överklaga skriftligt inom 3 veckor

Tiden räknas oftast från den dag som du fick del av det skriftliga beslutet. I vissa fall räknas tiden i stället från beslutets datum. Det gäller om beslutet avkunnades vid en muntlig förhandling, eller om rätten vid förhandlingen gav besked om datum för beslutet.

För part som företräder det allmänna (till exempel myndigheter) räknas tiden alltid från beslutets datum.

Observera att överklagandet måste ha kommit in till domstolen när tiden går ut.

Vilken dag går tiden ut?

Sista dagen för överklagande är samma veckodag som tiden börjar räknas. Om du exempelvis fick del av beslutet måndagen den 2 mars går tiden ut måndagen den 23 mars.

Om sista dagen infaller på en lördag, söndag eller helgdag, midsommarafton, julafton eller nyårsafton, räcker det att överklagandet kommer in nästa vardag.

Så här gör du

1. Skriv förvaltningsrättens namn och målnummer.
2. Förklara varför du tycker att beslutet ska ändras. Tala om vilken ändring du vill ha och varför du tycker att kammarrätten ska

ta upp ditt överklagande (läs mer om prövningstillstånd längre ner).

3. Tala om vilka bevis du vill hänvisa till. Förklara vad du vill visa med varje bevis. Skicka med skriftliga bevis som inte redan finns i målet.
4. Lämna namn och personnummer eller organisationsnummer.

Lämna aktuella och fullständiga uppgifter om var domstolen kan nå dig: postadresser, e-postadresser och telefonnummer.

Om du har ett ombud, lämna också ombudets kontaktuppgifter.
5. Skicka eller lämna in överklagandet till förvaltningsrätten. Du hittar adressen i beslutet.

Vad händer sedan?

Förvaltningsrätten kontrollerar att överklagandet kommit in i rätt tid. Har det kommit in för sent avvisar domstolen överklagandet. Det innebär att beslutet gäller.

Om överklagandet kommit in i tid, skickar förvaltningsrätten överklagandet och alla handlingar i målet vidare till kammarrätten.

Har du tidigare fått brev genom förenklad delgivning kan även kammarrätten skicka brev på detta sätt.

Prövningstillstånd i kammarrätten

När överklagandet kommer in till kammarrätten tar domstolen först ställning till om målet ska tas upp till prövning.

Kammarrätten ger prövningstillstånd i fyra olika fall.

- Domstolen bedömer att det finns anledning att tvivla på att förvaltningsrätten dömt rätt.
- Domstolen anser att det inte går att bedöma om förvaltningsrätten dömt rätt utan att ta upp målet.
- Domstolen behöver ta upp målet för att ge andra domstolar vägledning i rättstillämpningen.
- Domstolen bedömer att det finns synnerliga skäl att ta upp målet av någon annan anledning.

Om du *inte* får prövningstillstånd gäller det överklagade beslutet. Därför är det viktigt att i överklagandet ta med allt du vill föra fram.

Vill du veta mer?

Ta kontakt med förvaltningsrätten om du har frågor. Adress och telefonnummer hittar du på första sidan i beslutet.

Mer information finns på www.domstol.se.